

Brüssel, 17. juuni 2025
(OR. en)

10103/25

LIMITE

CONUN 86
ONU 37
COJUR 34

MÄRKUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Teema: EELNÕU: nõukogu järeldused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 80. istungjärgul (september 2025 – september 2026)

Nõukogu järelused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 80. istungjärgul (september 2025 – september 2026)¹

1. Enneolematute probleemide ajal on EL ÜRO Peaassamblee 80. istungjärgul täielikult pühendunud mitmepoolsele süsteemile, mis põhineb **rahvusvahelisel õigusel** ja vastab **ÜRO põhikirja** eesmärkidele ja põhimõtetele, et tagada rahu ja julgeolek, inimõiguste austamine ja kestlik areng kõigi jaoks.
2. EL on jätkuvalt **stabiilne, usaldusväärne ja tõsiseltvõetav** partner, kes on pühendunud ühiste probleemide ülemaailmsete lahenduste leidmisele, sealhulgas tulevikupakti ja selle lisade, üleilmse digikokkuleppe ja tulevase põlvkondi käsitleva deklaratsiooni rakendamise kaudu. EL on valmis tegema **partneritega koostööd**, et edendada **algatuse „UN80“** kaudu ÜRO reformi, saavutamaks tulemuslikuma, kulutõhusama ja reageerimisvõimelisema ÜRO, mis suudab saavutada tulemusi kõigis kolmes sambas.
3. Olles mures kasvavate ja mitmesuguste ohtude pärast **rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule**, eelkõige ÜRO põhikirja laialt levinud rikkumiste, sealhulgas agressiooniaktide ja territoriaalse terviklikkuse rikkumise pärast, on EL jätkuvalt pühendunud õiglase ja püsiva rahu ja stabiilsuse kaitsmisele ja taastamisele kogu maailmas.
4. Tunnistades olemuslikku seost rahu ja julgeoleku, inimõiguste ja kestliku arengu vahel selle majanduslikus, sotsiaalses ja keskkonnaalases mõõtmes, on EL jätkuvalt pühendunud **kestliku arengu tegevuskavale 2030** ja **kestliku arengu eesmärkide** saavutamisele.
5. **Planeedi kolmikkriis**, mis hõlmab kliimamuutusi, elurikkuse vähenemist ja saastet, kujutab endast eksistentsiaalset ohtu, mis mõjutab kogu inimkonda ja maailma julgeolekut. EL toetab kindlalt Pariisi kokkulepet selle kümnendal aastapäeval ning on pühendunud tegema koostööd partneritega ÜRO raamistikus, et kiirendada ülemaailmset, õiglast ja kaasavat rohepöört.

¹ Käesolevas dokumendis läbivalt kasutatud lühendi „EL“ puhul ei eristata seda, kas pädevus kuulub ELile, ELile ja selle liikmesriikidele või üksnes liikmesriikidele.

6. Eeloleval aastal juhindub ELi tegevus ÜROs järgmistest prioriteetidest:

- I. rahvusvahelisel õigusel ja inimõiguste universaalsusel põhineva mitmepoolse süsteemi toetamine;
- II. põhjalike reformide edendamine ÜRO süsteemi elavdamiseks ning tõhusate partnerluste poole püüdlemine;
- III. ÜRO rahu- ja julgeolekustruktuuri tugevdamine;
- IV. kestliku arengu edendamine kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030;
- V. tegelemine planeedi kolmikkriisiga.

I. Rahvusvahelisel õigusel ja inimõiguste universaalsusel põhineva mitmepoolse süsteemi toetamine

7. Kuna ÜRO süsteemi ees seisvate probleemide ulatus suureneb, jätkavad EL ja selle liikmesriigid tõhusa mitmepoolsuse ja **reeglitel põhineva rahvusvahelise korra** toetamist, mille keskmes on ÜRO, ning seisavad vastu mis tahes katsetele seda kahjustada või õõnestada. Püüame edendada ja kaitsta rahvusvahelist õigust, sealhulgas rahvusvahelist humanitaarõigust ja rahvusvahelist inimõigustealast õigust. EL jätkab **ÜRO põhikirja** reeglite ja põhimõtete, sealhulgas suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse, poliitilise sõltumatuse ja enesemääramise põhimõtete järgimist. Nende põhimõtete üle ei tohi kaubelda ega neid ohtu seada.

8. EL kinnitab taas oma vankumatut pühendumust **inimõiguste** üldisele austamisele, kaitsmisele ja järgimisele kõigi puhul ja kõikjal. Inimõigused, olgu need siis kodaniku-, kultuurilised, majanduslikud, poliitilised või sotsiaalsed õigused, on universaalsed, jagamatud, üksteisest sõltuvad ja omavahel seotud. Veelgi enam, rahu ja heaolu ning kestliku arengu eesmärkide saavutamine käivad demokraatia, õigusriigi ja kõigi inimõiguste austamisega käsikäes. Pidades silmas majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti 60. aastapäeva tähistamist 2026. aastal, rõhutab EL nende aluslepingute jätkuvat asjakohasust ja tähtsust ülemaailmsete inimõiguste standardite edendamisel. EL tugineb oma tegevuses nõukogu **järeldustele ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2025. aastal.**
9. EL on endiselt pühendunud **võrdõiguslikkuse tegevuskavale ja mittediskrimineerimisele**, samuti kõigi inimeste õigusele kasutada kõiki inimõigusi ja põhivabadusi ning ebasoodsas, haavatavas ja tõrjutud olukorras olevate inimeste kaitsmisele. EL edendab ja suurendab jõupingutusi, mille eesmärgiks on sooline võrdõiguslikkus, mis on kõigi ÜRO sammaste jaoks oluline valdkondadevaheline küsimus, kõigi naiste ja tütarlaste kõigi inimõiguste edendamine ja täielik kasutamine ning nende mõjuvõimu suurendamine ning täielik, võrdne ja sisukas osalemine kõigis valdkondades, eelkõige juhtivatel ametikohtadel. Selleks osaleb EL aktiivselt ja konstruktiivselt Pekingi+30 teemalisel kõrgetasemelisel üritusel. EL seab oma jõupingutuste keskmesse seksuaalse ja soolise vägivalla, sealhulgas konfliktidega seotud seksuaalse vägivalla ennetamise ja kaotamise. EL kordab oma kindlat pühendumust LGBTI-inimeste kõigi inimõiguste austamisele, kaitsmisele ning täieliku ja võrdse kasutamise tagamisele. EL peab jätkuvalt esmatähtsaks laste ja noorte õigusi, sealhulgas üldist juurdepääsu kvaliteetssele ja kaasavale haridusele. EL jätkab tööd selle nimel, et parandada vanemaealiste inimeste puhul inimõiguste kaitset ja kasutamist ning nende heaolu.

10. EL on jätkuvalt pühendunud edendamata, kaitsma ja järgima kõiki inimõigusi ning rakendama täies mahus ja mõjusalt **Pekingi tegevusprogrammi ning rahvastiku ja arengu rahvusvahelise konverentsi tegevusprogrammi** ning nende läbivaatamiskonverentside tulemusi; samuti on selles vallas ELi tähelepanu all endiselt seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused. Seda silmas pidades kinnitab EL taas oma kindlat pühendumust, kaitsta ja järgida iga inimese õigust omada täielikku kontrolli ning otsustada vabalt ja vastutustundlikult oma seksuaalsuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimuste üle ilma diskrimineerimise, sunni ja vägivalleta. Lisaks rõhutab EL vajadust tagada üldine juurdepääs igakülgele kvaliteetsele ja taskukohasele seksuaal- ja reproduktiivtervisealasele teabele ja haridusele, sealhulgas põhjalikule seksuaalharidusele, ning tervishoiuteenustele.
11. EL on jätkuvalt pühendunud eesmärgile teha lõpp karistamatusele ning tagada **vastutusele võtmine** iga rahvusvahelise õiguse rikkumise eest. EL toetab jätkuvalt protsessi, mille eesmärk on võtta vastu inimsusvastaste kuritegude ennetamise ja nende eest karistamise konventsioon, ning jõupingutusi inimõiguste ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste, sealhulgas rahvusvaheliste kuritegudena käsitatavate rikkumiste sõltumatuks uurimiseks. EL kinnitab veel kord oma vankumatut toetust rahvusvahelisele kriminaalõigussüsteemile, eelkõige **Rahvusvahelisele Kriminaalkohtule**, ning oma pühendumust Rooma statuudi järgimisele ning Rahvusvahelise Kriminaalkohtu sõltumatus ja usaldusvääruse säilitamisele.
12. EL kinnitab taas oma tugevat toetust **Rahvusvahelisele Kohtule** kui rahvusvahelise kohtusüsteemi ühele peamisele tugisambale. EL tuletab meelde, et Rahvusvahelise Kohtu korraldused ja otsused on vaidluse pooltele siduvad.
13. EL jätkab **rahvusvahelise õiguse arendamisele** suunatud algatuste edendamist ja toetamist ning kinnitab sellega seoses veel kord rahvusvahelise õiguse komisjoni tähtsat rolli. On äärmiselt oluline, et rahvusvahelise õiguse komisjonile antaks piisavalt aega oma volituste täitmiseks.

14. EL tuleb meelde oma kindlat ja pikaajalist pühendumist ÜRO rolli toetamisele rahvusvahelise **humanitaarabi** koordineerimisel hädaolukordades vastavalt ÜRO Peaassamblee 1991. aasta resolutsioonile 46/182. EL jätkab tööd humanitaaruumi kaitsmiseks, võimaldades ja hõlbustades abivajajate kiiret ja takistamatut juurdepääsu humanitaarabile, kindlustades humanitaartöötajate kaitse ning tagades humanitaarabi erapooletuse, neutraalsuse, sõltumatuse ja humanitaarsete põhimõtete austamise. EL jätkab erilise tähelepanu pööramist kõige haavatavamas olukorras olevatele inimestele.
15. EL ja selle liikmesriigid, olles üheskoos suurimad ÜRO ülemaailmsed rahastajad ja **suurimad humanitaarabi andjad** 2024. aastal, näitavad jätkuvalt üles tugevat pühendumust ÜRO finantsstabiilsusele.

II. Põhjalike reformide edendamine ÜRO süsteemi elavdamiseks ning tõhusate partnerluste poole püüdlemine

16. EL on jätkuvalt pühendunud **tulevikupaktile**, sealhulgas selle kahele lisale, mis on oluline samm ÜRO elavdamise, kestliku arengu tegevuskava 2030 ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise ning rahvusvahelise finantsstruktuuri reformimise suunas. EL on selle pakti tõhusa rakendamise tagamiseks valmis tegema koostööd kõigi sidusrühmadega.
17. **Vaja on julgeid ja ambitsioonikaid reforme**, et tagada ÜRO süsteemi suutlikkus lahendada ülemaailmseid probleeme ja saavutada tõhusaid tulemusi riigi tasandil. EL on näidanud üles pikaajalist pühendumust teha koostööd ÜRO liikmesriikidega ja ÜRO süsteemiga, et edendada käimasolevat sisereformi protsessi – peasekretäri **algatust „UN80“** –, et tagada tulemuslik, kulutõhus ja reageerimisvõimeline ÜRO, mis suudaks praeguseid ja tulevasi probleeme paremini lahendada.

18. Juba **käimasolevate ja heakskiidetud reformide**, sealhulgas ÜRO arengusüsteemi, juhtimise ning rahu ja julgeoleku samba täielik ja kiire rakendamine aitab ÜRO süsteemil algatuse „UN80“ eesmärgi hästi saavutada. EL tervitab **humanitaarabisüsteemi ümberkorraldamist** ja on pühendunud tegema konstruktiivset koostööd ÜROga, et aidata edendada humanitaarsüsteemi, mis üha enam võimaldab kohalikul tasandil juhitavat humanitaartegevust, mis on rahvusvaheliselt kaitstud kooskõlas humanitaarpõhimõtete ja rahvusvahelise õigusega. EL toetab ka **ÜRO arengusüsteemi** reformiprotsessi, mida reformialgatus „UN80“ peab tugevdama. Kohalike koordinaatorite taaselavdatud süsteem aitab kaasa sidusamale ja tõhusamale ELi ja ÜRO koostööle riigi tasandil. Edusammude kindlustamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, sealhulgas jätkata piirkondliku kodanikuühiskonna prognoositava ja jätkusuutliku rahastamise vajaliku taseme tagamist ning kõrvaldada ÜRO integratsiooni organisatsioonilised tõkked riigi tasandil. **Algatuse „UN80“ ning humanitaarabisüsteemi ümberkorraldamise ja ÜRO arengusüsteemi reformi vahelise sidususe** tagamine on äärmiselt oluline, et kindlustada ühine eesmärk ja kombineeritud mõju ÜRO kui terviku saavutamisele, eelkõige konfliktide ja ebakindlate olukordade puhul. EL on võtnud endale kohustuse etendada selles valdkonnas ennetavat ja konstruktiivset rolli.
19. Kooskõlas meie pühendumusega tulevikupakti rakendamisele toetab EL **ÜRO Julgeolekunõukogu põhjalikku reformi**, et muuta see tõhusamaks, kaasavamaks, läbipaistvamaks, demokraatlikumaks ja vastutustundlikumaks ning kajastada paremini tänapäeva tegelikku olukorda, tugevdades alaesindatud piirkondade häält. EL toetab Prantsusmaa ja Mehhiko algatust, mille eesmärk on piirata veto kasutamist jõhkrate massikuritegude korral. Lisaks on EL jätkuvalt pühendunud **rahvusvaheliste finantsasutuste** ja mitmepoolsete arengupankade reformimisele, sealhulgas ÜRO süsteemi ja mitmepoolsete arengupankade vahelise parema koordineerimise ning kõigi asjaomaste sidusrühmade kaasamise kaudu. Jääme ootama arengu rahastamise neljanda rahvusvahelise konverentsi [ambitsioonikaid ja ülesandepõhiseid tulemusi].
20. EL jätkab **partnerluste loomist ja arendamist kogu ÜRO liikmeskonnas**, konsensuse saavutamist ja koostööd muutavas keskkonnas, et toetada tõhusat mitmepoolset süsteemi.

21. EL jätkab mitmekesise ja sõltumatu **kodanikuühiskonna** aktiivset toetamist, edendamist ja võimestamist, toetades nende sisulist osalemist mitmepoolsetes protsessides, sealhulgas, kuid mitte ainult, inimõiguste foorumitel, kestlikus arengus, rahu vahendamises ja otsuste tegemises. EL kinnitab taas **noorte** olulist rolli, pidades silmas tulevaste põlvkondade vajadusi ja huve, ning kordab oma pühendumust tulevase põlvkondi käsitlevale deklaratsioonile.

III. ÜRO rahu- ja julgeolekustruktuuri tugevdamine

22. Üha rohkemate ja intensiivsemate konfliktide ja sõdade kontekstis taunib EL asjaolu, et tsiviilisikuid, sealhulgas naisi, lapsi, vanemaealisi inimesi ja puuetega inimesi, humanitaartöötajaid, tervishoiutöötajaid, ajakirjanikke, samuti ÜRO töötajaid ning tsiviiltaristut ja -ressursse võetakse üha enam karistamatult sihikule; et naised ja tüdrukud kannatavad jätkuvalt ebaproportsionaalselt, eriti konfliktidega seotud seksuaalvägivalda saagemise tõttu, ning et õigust turvalisele, kiirele ja takistamatule juurdepääsule humanitaarabile üha enam konfliktides rikutakse või survevahendina kasutatakse. EL rõhutab vajadust järgida kõigis konfliktides rahvusvahelist humanitaarõigust. Kaitsmise kohustuse põhimõtte 20. aastapäeval toetab EL täielikult selle rakendamist.

23. . Tuletame meelde ÜRO Julgeolekunõukogu kohustusi, mis peaksid jääma rahu- ja julgeolekustruktuuri keskmesse. Samuti tunnustame ÜRO Peaassamblee tööd rahvusvahelise rahu ja julgeolekuga seotud küsimustes ning rõhutame vajadust veelgi tõhustada viise, kuidas ÜRO Peaassamblee saaks kaasa aidata rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisele.

24. **Kõikehõlmav, õiglane ja püsiv rahu Ukrainas**, mis põhineb ÜRO põhikirja põhimõtetel ja rahvusvahelisel õigusel, on jätkuvalt ELi peamine prioriteet. Venemaa põhjendamatu ja ebaseaduslik täiemahuline agressioonisõda Ukraina vastu tekitab pärast rohkem kui kolme aastat jätkuvalt laastavat kahju peamiselt Ukraina rahvale, samas kui selle ülekanduv mõju avaldub piirkonnas laiemalt ja kogu maailmas. Me mõistame hukka Venemaa tegevuse, mille eesmärk on destabiliseerida ülemaailmset rahu ja julgeoleku säilitamise struktuuri, mis hõlmab ka ÜRO Julgeolekunõukogu instrumente. Kutsume üles kehtestama vähemalt 30 päeva pikkuse täieliku ja tingimusteta relvarahu, mis võib olla oluline samm tsiviilelanike kannatuste vähendamiseks ja võimaldada sisulisi läbirääkimisi tõelise rahu üle, mille eesmärk on lõpetada Venemaa agressioonisõda ning taastada kõikehõlmav, õiglane ja püsiv rahu. EL ja selle liikmesriigid jätkavad rahvusvahelise õiguse järgimist ning Ukraina suveräänsuse, sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse täielikku austamist selle rahvusvaheliselt tunnustatud piirides, toetavad Ukrainat nii kaua kui vaja ning töötavad selle nimel, et tagada täielik vastutusele võtmine kuritegude eest.
25. Olukord Gazas ja **Lähis-Idas** on saavutanud enneolematult katastroofilise ulatuse, mis nõuab jätkuvalt meie kiiret ja pidevat tähelepanu. EL ja selle liikmesriigid kordavad oma seisukohta, mis on esitatud Euroopa Ülemkogu asjakohastes järeldustes. EL kutsub üles viivitamata taastama relvarahu, mis viiks kõigi pantvangide vabastamiseni ning vaenutegevuse püsiva lõpetamiseni. EL kutsub kõiki pooli tungivalt üles täitma oma kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, sealhulgas rahvusvahelisest inimõigustealasest õigusest ja rahvusvahelisest humanitaarõigusest. Raskele humanitaarolukorrale reageerimiseks tuleb võtta kiireloomulisi meetmeid, eelkõige tagada humanitaarabi takistamatu pääs Gazasse ning selle katkematu ja piisav jagamine kogu Gazas. EL rõhutab, kui tähtis roll on UNRWA-l, kes pakub olulist toetust tsiviilelanikkonnale nii Gazas kui ka laiemas piirkonnas. UNRWA tegevuskava jätkuv rakendamine on keskse tähtsusega. Rahvusvahelise Kohtu korraldusi tuleb täielikult täita. Iisraeli konstruktiivne koostöö ÜROga, sealhulgas selle asutustega, on äärmiselt oluline. EL tervitab ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone, mis käsitlevad olukorda Lähis-Idas, tuletades meelde nende siduvat iseloomu, ning on jätkuvalt kindlalt pühendunud püsiva ja kestva rahu saavutamisele, mis põhineb kahe riigi kooseksisteerimisel põhineval lahendusel. EL jätkab sel eesmärgil koostööd piirkondlike ja rahvusvaheliste partneritega, muu hulgas Palestiina küsimuse rahumeelset lahendamist ja kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse rakendamist käsitleva rahvusvahelise kõrgetasemelise konverentsi raames, mida juhivad ühiselt Prantsusmaa ja Saudi Araabia.

26. EL keskendub edaspidi samavõrra ka muudele **konfliktidele** ning inimõiguste rikkumistele ja kuritarvitustele kogu maailmas. EL toetab kõiki sisulisi jõupingutusi, et lõpetada sõda Sudaanis, leevendada humanitaarkriisi ja jätkata tööd rahvusvaheliste vastutusele võtmise mehhanismidega, et tuua jõhkrate massikuritegude toimepanijad kohtu ette. EL toetab jätkuvalt Somaaliat riigi ülesehitamise protsessis, terrorismivastases võitluses ja humanitaarkriisi leevendamises. Meie tähelepanu vajavad kiiresti ka Afganistanis eelkõige naiste ja tütarlaste inimõigustest ja põhivabadustest ilmajätmine Talibani poolt, vägivalda eskaleerumine ja halvenev humanitaarolukord Kongo DV idaosas ning pikaleveninud konfliktid Jeemenis, Haitis ja Birmas/Myanmaris. EL on jätkuvalt kindlalt pühendunud Saheli piirkonna elanike toetamisele ning jätkab koostööd partnerite ja piirkondlike organisatsioonidega, et tegeleda konflikti algpõhjustega, tugevdada suutlikkust ennetada kohalike konfliktide eskaleerumist ning hoida ära terrorismi ja vägivaldset äärmuslust ning võidelda nende vastu.
27. EL ja ÜRO teevad koostööd, et tegeleda ülemaailmsete rahu- ja julgeolekuprobleemidega, keskendudes konfliktide ennetamisele, vahendamisele, rahuloomele, kriisiohjele ja mitmepoolsuse toetamisele kooskõlas ÜRO põhikirjaga, nagu on sätestatud **ELi ja ÜRO rahu- ja julgeolekualase strateegilise partnerluse** kohaselt.
28. EL toetab tulevikupakti fookust **konfliktide ennetamisele** ja rahu säilitamisele kui üldisele kohustusele, samuti tugevdatud ÜRO vahendeid. Kestliku arengu tegevuskava 2030 ning ÜRO põhikirja ja inimõiguste ülddeklaratsiooni rakendamine ning humanitaarabi, arengupoliitika ja rahulooma seostatud lähenemisviisi rakendamise tõhustamine aitab tegeleda konfliktide algpõhjustega ja edendada kaasavat rahukultuuri. Samuti peame tegelema kliima, rahu ja julgeoleku vaheliste seostega ning rakendama täielikult naiste, rahu ja julgeoleku tegevuskava, noorte, rahu ja julgeoleku tegevuskava ning relvakonfliktidest mõjutatud laste tegevuskava. Me peame tagama naiste täieliku, võrdse, sisuka ja turvalise osalemise rahulooma ja rahuprotsesside kõigil tasanditel.

29. **Rahukindlustamisstruktuuri läbivaatamine** 2025. aastal annab võimaluse viia poliitilised kohustused ellu, laiendades rahu saavutamise tegevuskava kogu ÜRO süsteemile. EL toetab jõupingutusi, mille eesmärk on töötada välja riiklikul tasandil juhitud alt-üles-lähenemisviis konfliktide ennetamisele, nagu **riiklikes ennetusstrateegiates** väljendatud, mida tugevdatakse piisavalt rahastatud ÜRO rahu- ja arengunõunike programmi kaudu. Rahukindlustamisstruktuuri läbivaatamisega peaks uuritama, kuidas veelgi tugevdada **rahuloomekomisjoni** rolli ja töömeetodeid, tuginedes tulevikupaktile. ÜRO liikmesriigid peavad **ÜRO rahuloomefondi** piisavalt, prognoositavalt ja kestlikult rahastama, sest ainuüksi ÜRO korralistele eelarvevahenditele tuginemine rahastamispuudujääki ei täida.
30. **ÜRO rahuoperatsioonid**, sealhulgas rahuvalveoperatsioonid ja poliitilised erimissioonid, on jätkuvalt oluline mitmepoolne vahend relvakonfliktide ennetamiseks, rahu säilitamiseks, konfliktide rahumeelse lahendamise toetamiseks ning rahvusvahelist rahu ja julgeolekut ähvardavate ohtudega tegelemiseks. Selleks peavad need olema eesmärgipärased ja kasutusele võetud selgete, sihipäraste ja prioritseeritud, kuid samas paindlike volituste, piisavate vahendite ja väljumisstrateegiatega. EL väljendab heameelt **ÜRO rahuoperatsioonide läbivaatamise** üle ja innustab kõiki ÜRO liikmeid kasutama seda võimalust, et edendada rahuoperatsioonide kohandamist tänapäeva keerulise poliitilise ja julgeolekukeskkonnaga. Tuleks jätkata rahuvalveoperatsioonide algatust (A4P) ja algatust A4P+ käsitlevate soovitude rakendamist ning ÜRO liikmesriigid peaksid seda toetama kooskõlas aruteludega ÜRO rahuvalveteemalisel ministrite kohtumisel.
31. EL rõhutab, kui oluline on tagada, et ÜRO rahuvalveoperatsioonid saaksid püsiva poliitilise toetuse ning piisavad, kestlikud ja prognoositavad vahendid, sealhulgas tõhustatud **piirkondliku tegevuse** kaudu. Sellega seoses kordab EL oma toetust ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2719 rakendamisele, mis võimaldab kasutada ÜRO poolt kindlaksmääratud panuseid, et rahastada kuni 75 % ÜRO Julgeolekunõukogu poolt heaks kiidetud Aafrika Liidu juhitud rahutagamisoperatsioonidest.

32. **Meresõiduohutus ja -turvalisus** on jätkuvalt üks peamine prioriteet. EL on pühendunud säilitama reeglitel põhineva rahvusvahelise korra merel, mis põhineb rahvusvahelisel õigusel, eelkõige ÜRO mereõiguse konventsioonil (UNCLOS), kaitsma meresõiduvabadust ja rahumeelse läbisõidu õigust ning tegelema meresõiduohutust ja -turvalisust, sealhulgas mitmesugust elutähtsat merepõhjataristut, samuti veealust ja rannikukeskkonda ähvardavate ohtudega. EL jätkab koos partneritega koostöö tugevdamist, teadlikkuse suurendamist olukorrast merel ja rannikuriikide suutlikkuse arendamist, eelkõige strateegiliselt olulistes piirkondades. EL on pühendunud ülemaailmse koostöö, stabiilsuse ja kestlikkuse edendamisele merel, tuginedes ÜRO mereõiguse konventsiooniga kehtestatud õigusraamistikule.
33. Võttes arvesse kasvavaid julgeolekuohte, toetab EL rahvusvahelist koostööd, et võidelda tõhusalt **rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse** kõigi vormide vastu, sealhulgas rändajate smugeldamine ja nendega kaubitsemine, uimasti-, inim- või tulirelvakaubandus, finantskuritegevus, keskkonnakuriteod või küberkuritegevus, **terrorism ja vägivaldne äärmuslus** ning muud **hübriid-, küber-, uuest ja kujunemisjärgus tehnoloogiast** tulenevad ohud, sealhulgas need, mida hõlbustavad tehisintellekt ja kvanttehnoloogia. ÜRO ülemaailmse terrorismivastase strateegia üheksas läbivaatamine annab võimaluse kinnitada veel kord ELi kindlat pühendumust mitmepoolsele terrorismivastasele lähenemisviisile, mille aluseks on rahvusvahelise õiguse ja inimõiguste austamine. EL jätkab aktiivset osalemist ÜRO protsessides, kus töötatakse välja küberruumi, digi- ja tehnoloogiaküsimustega seotud norme, standardeid ja põhimõtteid. EL väljendab heameelt turvalisuse ja IKT kasutamise teemalises tähtajata tööühendas tehtud edusammude üle ning on jätkuvalt valmis osalema tulevastes aruteludes.
34. EL ja selle liikmesriigid on jätkuvalt pühendunud **demokraatia**, sealhulgas valimiste kaitsmisele välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ning riiklike või valitsusväliste osalejate sekkumiste eest. EL teeb partneritega koostööd, et kujundada välja ülemaailmne strateegia **välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste** vastu võitlemiseks. EL toetab **ÜRO ülemaailmseid teabe tervikluse põhimõtteid** ning edendab aktiivselt inimõigusi ja põhivabadusi, õigusriiki ja demokraatlikke põhimõtteid digikeskkonnas.

35. EL jätkab **desarmeerimise, massihävitusrelvade leviku tõkestamise ja relvastuskontrolli mitmepoolse raamistiku** ja relvade ning kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiate ekspordikontrolli mitmepoolse raamistiku alalhoidmist, kaitsmist ja tugevdamist, mis on oluline element nii kontrolli alla kuuluvate kaupade leviku tõkestamisel kui ka rahuotstarbelisel kasutamisel.
36. Oma 2026. aasta läbivaatamiskonverentsi eel on EL jätkuvalt pühendunud **tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu** ülemaailmsele kohaldamisele ja täielikule rakendamisele. EL jätkab jõupingutusi tuumarelvakatsetuste üldise keelustamise lepingu jõustumise ning lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu üle peetavate läbirääkimiste viivitamatu alustamise ja kiire lõpuleviimise saavutamiseks ning Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri töö toetamist. EL jätkab ka keemia- ja bioloogiliste relvade tootmise, varumise ja kasutamise vastaste mitmepoolsete vahendite edendamist ja tugevdamist.
37. EL toetab **tavarelvastuse kontrolli vahendeid**, keskendudes väike- ja kergrelvade kõrvalasuunamise ärahoidmisele ning tavalaskemoona haldamisele, toetades jalaväevastaste miinide keelustamise konventsiooni Siem Reap-Angkori tegevuskava 2025–2029 rakendamist ning teatavate tavarelvade kasutamist käsitleva konventsiooni 2026. aasta läbivaatamiskonverentsi ettevalmistamist. EL hindab uue ja kujunemisjärgus tehnoloogiaga seotud võimalusi ja probleeme seoses autonoomsete surmavate relvasüsteemidega teatavate tavarelvade kasutamist käsitleva konventsiooni kontekstis ning tehisintellekti vastutustundliku kasutamise protsessidega sõjandusvaldkonnas.
38. Turvalise, ohutu, stabiilse ja kestliku avakosmose keskkonna tagamiseks tuleb EL meelde, kui oluline on järgida **kosmose** valdkonnas rahvusvahelist õigust. EL ja selle liikmesriigid toetavad 1967. aasta avakosmoselepingu ülemaailmset kohaldamist ja täielikku järgimist ning edendavad kõikidel asjakohastel peaassamblee foorumitel vastutustundliku käitumise normide vastuvõtmist, et hoida ära võidurelvastumist avakosmoses. EL toetab ÜRO Kosmoseasjade Ameti tugevdamist ja tunnustab ÜRO kosmose rahumeelse kasutamise komitee rolli peamise ÜRO organina, mis tegeleb rahvusvahelise koostööga avakosmose rahumeelse kasutamise alal.

IV. Kestliku arengu edendamine kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030

39. EL ja selle liikmesriigid toetavad täielikult kestliku arengu eesmärkide 2023. aasta tippkohtumisel esitatud üleskutset kiirendada **kestliku arengu tegevuskava 2030 täitmist ja kestliku arengu eesmärkide saavutamist**, sealhulgas poliitilise deklaratsiooni rakendamise kaudu. Selleks tuleb tingimata jätkata arengu rahastamist ja Addis Abeba tegevuskava rakendamist. EL jätkab kestliku arengu suhtes inimõigustepõhise lähenemisviisi kohaldamist, sealhulgas soolise ebavõrdsuse algpõhjuseid käsitlevate ümberkujundavate lähenemisviiside kaudu, ning kordab, et kõikide inimõiguste täielik teostamine on kestliku arengu tegevuskava 2030 aluspõhimõte, kooskõlas kohustusega mitte kedagi kõrvale jätta. Tunnistame tungivat vajadust parandada valmisolekut ja suurendada vastupanuvõimet kriisidele ja probleemidele, mis takistavad kestliku arengu eesmärkide saavutamist, eelkõige kõige ebakindlamates oludes.
40. EL ja selle liikmesriigid kui maailma suurimad **ametliku arenguabi** andjad rõhutavad oma keskset rolli kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamise rahastamisel ning oma katalüütilist võimet võimendada muid avaliku ja erasektori rahastamisallikaid, näiteks riiklikke ressursse, segarahastamist ja kestlikke erainvesteeringuid. **Strateegia „Global Gateway“** kaudu teeb EL Euroopa tiimi lähenemisviisi raames koostööd finantsasutuste ja erasektoriga, suunates ümberkujundavaid investeeringuid digi-, energia- ja transporditaristusse ning tervishoiu-, haridus- ja teadussüsteemidesse, et hoogustada majandustegevust ja töökohtade loomist partnerriikides. Strateegiaga „Global Gateway“ parandatakse ka tingimusi kvaliteetsete investeeringute tegemiseks tehnilise abi, poliitikadialoogi, kaubandus- ja investeerimislepingute ning standardimise ja õigusraamistike kaudu, et saada kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks täiendavat rahastamist.
41. Erakapital on kestliku ülemineku saavutamiseks hädavajalik. Rahvusvahelistel finantsasutustel peab olema **erasektori rahavoogude kaasamisel** keskne roll. EL toetab konteksti- ja sektoripõhiste tegevusmudelite ning uuenduslike rahastamisvahendite väljatöötamist, et kaasata erasektorit kestliku arengu eesmärgil. EL tervitab riigi juhitavaid integreeritud riigisiseseid rahastamisraamistikke kui vahendeid millega kaasata avaliku ja erasektori rahastamisallikaid ja viia need vastavusse kestliku arengu eesmärkidega, võttes arvesse riiklikke prioriteete.

42. Tuletades meelde **nõukogu järeldusi neljanda rahvusvahelise arengu rahastamise konverentsi eel „Edu valem: kestlikule arengule ja ülemaailmsele heaolule avalduva mõju maksimeerimine“**, kinnitab EL veel kord nendes esitatud põhimõtteid ja oma seisukohti. EL võtab jätkuvalt aktiivselt osa rahvusvahelise finantsstruktuuri tugevdamisest, et paremini lahendada ülemaailmseid probleeme, ning annab ka edaspidi märkimisväärse panuse selle eesmärkide saavutamisse kõikidel rahvusvahelistel foorumitel.
43. EL toetab kindlalt mitut sidusrühma hõlmavat ja kaasavat **üleilmset digitaalset juhtimist** ning osaleb tõhusa mitmepoolse süsteemi kujundamises, et edendada kogu maailmas digipööret. Internet ja digitehnoloogiad peavad põhinema inimkesksel ja inimõigustepõhisel lähenemisviisil, eesmärgiga ületada kõik digilõhed ning tagada kõigile kaasav, avatud, ohutu ja turvaline digitulevik. EL täidab jätkuvalt juhirolli **üleilmse digikokkuleppe** suhtes piisavate järelemeetmete võtmise ja rakendamise tagamisel ning kokkuleppega võetud kohustuste õõnestamise katsete tõrjumisel, sealhulgas käimasoleva WSIS+ läbivaatamisprotsessi raames.
44. **Teine ülemaailmne sotsiaaltippkohtumine** annab võimaluse uuendada sotsiaalset lepingut, mis põhineb inimõigustel ning ILO tööalastel aluspõhimõtetel ja põhiõigustel. EL toetab ülemaailmse sotsiaalse õigluse koalitsiooni tippkohtumise eesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel ja tõhusate järelemeetmete tagamisel. Teine ülemaailmne sotsiaaltippkohtumise tegevuskava peab hõlmama erinevaid seisukohti ja peamisi sidusrühmi, sealhulgas sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda, eelkõige naisi ja noorteorganisatsioone.

45. EL kinnitab taas ELi ja selle liikmesriikide juhtivat rolli ülemaailmse tervishoiu edendamisel koos partneritega, tuginedes solidaarsusele, inimlikkusele, võrdsusele, soolisele võrdõiguslikkusele ja inimõiguste austamisele. Mittenakkuslike haigusi käsitlev neljas kõrgetasemeline kohtumine annab võimaluse tõhustada võitlust mittenakkuslike haiguste vastu, mis tekitavad endiselt suurimat haiguskoormust nii ELis kui maailmas tervikuna. **Pandeemiat käsitleva kokkuleppe** vastuvõtmisega soovitakse **aidata kaasa suutlikkuse suurendamisele** ja parandada ülemaailmselt lähenemisviisi tulevaste pandeemiate ennetamise, nendeks valmistumise ja neile reageerimise kohta. EL ja selle liikmesriigid jätkavad osalemist edasistes läbirääkimistes, ratifitseerimisprotsessis ja rakendamisetapis.
46. EL ja selle liikmesriigid rõhutavad oma pühendumust toetada **vähim arenenud riike** Doha tegevuskava rakendamisel ning **väikeseid arenevaid saareriike** Antigua ja Barbuda tegevuskava rakendamisel. EL ja selle liikmesriigid toetavad ka **merepiirita arenguriike** nende ainulaadsete probleemide lahendamisel ning jäävad ootama ÜRO kolmandat merepiirita arenguriike käsitlevat konverentsi.

V. Planeedi kolmikkriisiga tegelemine

47. **Planeedi kolmikkriis, mis hõlmab kliimamuutusi, bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ja reostust**, kujutab inimkonna jaoks ülemaailmselt ohtu, millele tuleb reageerida ülemaailmselt. EL järgib kindlalt oma pühendumust mitmepoolsete keskkonnalepingute, sealhulgas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni, Pariisi kokkuleppe, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni, Kunmingi-Montréal'i üleilmse elurikkuse raamistiku ja ÜRO kõrbestumise tõkestamise konventsiooni täitmisele, ning kutsub kõiki partnereid tegema sama.

48. EL kinnitab taas, kui oluline on ühine arusaam, et **kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine** on eksistentsiaalne oht, eelkõige kõige haavatavamate inimeste jaoks, mis süvendab julgeolekuprobleeme, suurendab ebastabiilsust, põhjustab konflikte ning mõjutab toiduga kindlustatust. Kõrbestumine, maa degradeerumine ja põud tekitavad suuri keskkonnavalaseid, majanduslikke, sotsiaalseid ja julgeolekuprobleeme kestliku arengu jaoks. Äärmiselt tähtis on, et ÜRO käsitleks täiendavalt keskkonna ja julgeoleku vahelisi, kliima ja julgeoleku vahelisi, vee ja julgeoleku vahelisi ning ookeanide, bioloogilise mitmekesisuse ja kliima vahelisi seoseid, süvalaiendades ja rakendades neid seoseid oma töös tervikuna. EL osaleb aktiivselt aruteludes, et edendada inimõigust puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale.
49. Kümme aastat pärast **Pariisi kokkuleppe** vastuvõtmist on toimumas ülemaailmne üleminek kliimaneutraalsele majandusele, kuid teha on veel palju. EL toetab kindlalt oma pühendumust Pariisi kokkuleppele ja on saavutamas 2030. aastaks seatud eesmärgi vähendada heitkoguseid 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 55% võrra. EL kordab üleskutset **loobuda** õiglasel, korraldusel ja võrdset viisil ning vastavalt 1,5 °C stsenaariumidele **fossiilkütuste kasutamisest** energiasüsteemides, et saavutada kooskõlas teaduse arenguga 2050. aastaks nullnetoheide. EL kordab ka üleskutset kolmekordistada 2030. aastaks kogu maailmas taastuvenergia tootmisvõimsust, kahekordistada ülemaailmset aasta keskmist energiatõhususe parandamise määra ning kiirendada heiteta ja vähese heitega tehnoloogiate väljatöötamist.
50. Äärmiselt oluline on, et kõik osalised ja eelkõige maailma suurimad heitetekitajad ja majandused esitaksid enne **Belémis toimuvat COP30 kohtumist** ambitsioonikad riiklikult kindlaksmääratud panused, mis oleksid kooskõlas Pariisi kokkuleppe täitmist käsitleva esimese ülemaailmse kokkuvõtte tulemustega ja 1,5 °C eesmärgiga ning tugineksid kõige viimastele teadusandmetele, võttes arvesse kogu majandust hõlmavaid ja absoluutseid heitkoguste vähendamise eesmärgi kõigi kasvuhoonegaaside, sektorite ja kategooriate kohta, ning võtaksid nende täitmiseks konkreetseid meetmeid. EL ja selle liikmesriigid esitavad ettenähtud ajaks oma panuse COP30 kohtumiseks.

51. EL on jätkuvalt täielikult pühendunud peatama **elurikkuse vähenemist** ja pöörama selle suundumuse tagasi, rakendama kavakohaselt ja koostöös rahvusvaheliste partneritega Kunmingi-Montréal'i üleilmset elurikkuse raamistikku ning suurendama bioloogilise mitmekesisuse rahastamist. EL toetab rahvusvahelise ookeanide majandamise ja sellega seotud dialoogi tõhustamist, [tervitades 2025. aasta ÜRO ookeanikonverentsi tulemusi] ning kohustub kiiresti rakendama kestliku arengu tegevuskava 2030 maailmamerega seotud eesmärgi. EL kutsub üles kiiresti ratifitseerima ja tõhusalt rakendama ÜRO mereõiguse konventsiooni alusel sõlmitud, väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevate alade mere elurikkuse kaitset ja kestlikku kasutamist käsitlevat kokkulepet (BBNJ kokkulepe) ning innustab riike ühinema BBNJ kõrgetasemelise koalitsiooniga.
52. Ülemaailmse toidusüsteemi rakendamist pärsivad märkimisväärsed probleemid, muu hulgas konfliktid, kliimamuutused, elurikkuse vähenemine ja keskkonnaseisundi halvenemine. EL on pühendunud toetama **ülemaailmset toiduga kindlustatust ja toitumisalast kindlustatust**, edendades maailma kasvava elanikkonna jaoks kestlikku, täisväärtuslikku ja taskukohast toitu. Ta toetab mitut valdkonda ja mitut sidusrühma hõlmavat strateegiat, mis põhineb tihedal koostööl mitmepoolsete partneritega, võttes ennetamisel ja reageerimisel aluseks humanitaarabi, arengupoliitika ja rahuloome seostatud lähenemisviisi. EL tagab oma sisemiste ja väliste toiduga kindlustatuse ja toitumisalaste strateegiate vahel poliitilise sidususe, kooskõlastades Euroopas võetavaid meetmeid ülemaailmsete kestlike toidusüsteemide ning nälja ja alatoitluse kaotamise valdkonnas võetud kohustustega.
53. Koostoime optimeerimine on samuti äärmiselt tähtis ning selleks tuleks tugineda ühisele ÜRO süsteemi käsitlevale lähenemisviisile **reostuse** suhtes, milles tunnustatakse kiireloomulist vajadust koordineeritud ülemaailmsete meetmete järele ning võetakse kohustus integreerida saaste vältimine ja vähendamine ÜRO üksuste strateegiatesse ja tööprogrammidesse. EL toetab aktiivselt ülemaailmse kemikaalide raamistiku rakendamist, tööd läbirääkimiste lõpuleviimiseks ning kemikaalide, jäätmete ja reostuse teaduslik-poliitilise eksperdirühma loomiseks ning läbirääkimiste lõpuleviimiseks rahvusvahelise õiguslikult siduva instrumendi üle plastireostuse, sealhulgas merekeskkonnas esineva plastireostuse lõpetamiseks. Lisaks tuleb saastuse tõhusaks vältimiseks ja kontrollimiseks suurendada kõigis sektorites teadlikkust kemikaalide ja jäätmekäitluse kohta ning algatada kõrgetasemeline poliitiline dialoog, mis ületaks seni käsitletud institutsioonilisi piire.

54. Veemajanduse kerksus ja stabiilne ülemaailmne veeringlus on kestliku arengu, inimõiguste teostamise ning rahu ja julgeoleku jaoks üliolulised. EL on jätkuvalt pühendunud lahendama kogu maailmas üha suureneva veenappuse ja üleujutustega kaasnevaid probleeme, et tagada kõikidele inimestele juurdepääs joogiveele ja sanitaaringimustele, jätkates allikast-merre-lähenemisviisi toetamist ning veeküsimuste tähtsustamist peamistes mitmepoolsetes protsessides ja asjakohastes kokkulepetes. EL kutsub üles võtma ambitsioonikaid järelmeetmeid veemeetmete tegevuskava suhtes, väljendab toetust 2026. ja 2028. aastal korraldatavatele tegevuspõhiste, kaasavatele ja valdkondadevahelistele ÜRO veekonverentsidele ning soovib käivitada korrapärase valitsustevahelise veeteemalise dialoogi. EL kutsub samuti üles rakendama kogu ÜRO süsteemi hõlmavat vee- ja sanitaaringimuste strateegiat ning jätkama piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitset ja kasutamist käsitleva ÜRO veekonventsiooni ülemaailmset rakendamist, mis võib aidata kaasa ülemaailmse stabiilsuse, rahu ja julgeoleku saavutamisele.
